

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ (ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ)

1. Αλλά οι περισσότεροι από τους ικέτες, όσοι δεν είχαν πειστεί, καθώς έβλεπαν αυτά που γίνονταν, σκότωναν ο ένας τον άλλον εκεί μέσα στον ναό και μερικοί απαγχονίζονταν από τα δέντρα, ενώ άλλοι τερμάτιζαν τη ζωή τους, όπως ο καθένας μπορούσε. Και για επτά μέρες, όσο έμεινε, αφότου ήρθε ο Ευρυμέδοντας με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι εκτελούσαν όσους από τους συμπολίτες τους θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και μολονότι (κάποιοι) έφεραν ως κατηγορία εναντίον τους ότι προσπαθούσαν να καταλύσουν τη δημοκρατία, εντούτοις φονεύθηκαν μερικοί και για προσωπικές έχθρες και άλλοι (σκοτώθηκαν) από τους οφειλέτες τους.

(μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

2. Οι ικέτες ολιγαρχικοί στην Κέρκυρα που δεν είχαν πειστεί από τους δημοκρατικούς να περάσουν από δίκη, βλέποντας την ωμότητα των πράξεων των αντιπάλων τους προβαίνουν σε αυτοκαταστροφικές πράξεις.

α) Ορισμένοι αλληλοσκοτώνονται εντός του ιερού (διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους),

β) άλλοι αυτοκτονούν με απαγχονισμό (καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο)

γ) και άλλοι με όποιον τρόπο θανάτου βρίσκουν πρόσφορο (οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο).

Ο Θουκυδίδης χρησιμοποιώντας τρία διαφορετικά ρήματα που δηλώνουν θάνατο, μεταδίδει το κλίμα απόγνωσης, που επικρατούσε στους ολιγαρχικούς. Οι άνθρωποι αυτοί βρίσκονται σε αδιέξοδο, χωρίς ελπίδα σωτηρίας, εγκλωβισμένοι σε μια κατάσταση χωρίς δυνατότητα διαφυγής, που τους οδηγεί σε παράλογες πράξεις, αντίθετες στο ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Ωστόσο, το κύμα βίας επεκτείνεται και σε άλλες ομάδες πληθυσμού.

δ) Ο κάθε Κερκυραίος στρέφεται εναντίον όποιου θεωρούσε ως εχθρό του (Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνεον)

ε) βρίσκοντας έτσι την ευκαιρία να εκδηλώσει μίσος και φθόνο προς κάθε κατεύθυνση και για οποιονδήποτε λόγο είτε πολιτικό είτε και προσωπικό (ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἔνεκα).

Σε αυτές τις συνθήκες χάους κάθε κακία, καλά φυλαγμένη στην ψυχή του καθενός ενεργοποιείται.

στ) Αλλά και αμιγώς προσωπικές διαφορές, όπως ο δανεισμός χρημάτων μεταξύ πολιτών γίνεται αιτία φόνου (ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων). Οι δανειζόμενοι σκοτώνουν τους δανειστές σε μια προσπάθεια είτε αντεκδίκησης είτε απαλλαγής από το χρέος.

(2 μονάδες για καθεμία από τις 5 σκηνές θανάτου που ζητούνται μαζί με τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου)

3. Ο εμφύλιος πόλεμος ισοπεδώνει κάθε ηθική αξία, κάθε θεσμό ιερό και απαραβίαστο. Διασαλεύει την ηθική τάξη, αφού ακόμα και η γεμάτη απέραντη αγάπη πατρική σχέση αντικαθίσταται από πράξεις ωμότητας. Ο πατέρας σκοτώνει το παιδί του (μονάδες 5) (Καὶ γὰρ παῖδα ἀπέκτεινε) σε μια ενέργεια τόσο αντίθετη στην ανθρώπινη φύση. Η οικογένεια, θεσμός ταυτισμένος με τον άνθρωπο και την εξέλιξή του, υποκύπτει στον παραλογισμό του εμφυλίου πολέμου. Αλλά και η ικεσία, καταξιωμένος θεσμός στην αρχαιοελληνική κοινωνία, πλήττεται από την εμφύλια διαμάχη. Ο άγραφος ηθικός νόμος, που όριζε ότι οι ικέτες ήταν ιερά και απαραβίαστα πρόσωπα, υφίσταται βάναυση καταπάτηση καθώς οι ικέτες δολοφονούνται στα ιερά (μονάδες 5) (ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο). Κάθε καλό και αγνό μετατρέπεται σε ωμή βία, κάθε έννοια δικαιοσύνης, γραπτού ή άγραφου νόμου και ανθρωπιάς καταλύεται.

4. Στα δύο κείμενα (μεταφρασμένο και πρωτότυπο) γίνονται γενικότερες αναφορές στις συνθήκες που επικρατούν σε εμφυλίους πολέμους. Πρόκειται για μια

γενίκευση που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης του Θουκυδίδη και της μεθόδου του. Καθώς οδηγείται από το συγκεκριμένο γεγονός στο γενικό, προβάλλει τη σφαιρική θεώρηση των ιστορικών γεγονότων και την αναγωγή τους σε φαινόμενα διαχρονικά. Οι συνθήκες, λοιπόν, κάθε εμφυλίου είναι για τον Θουκυδίδη πάντοτε ακραίες και παράλογες, γεμάτες θάνατο.

α) Συγκεκριμένα, στο πρωτότυπο κείμενο ο ιστορικός αναφέρει τη φράση (οἶον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίνεσθαι) που σημαίνει «όπως συνηθίζει να γίνεται σε τέτοιες περιπτώσεις».

β) Στο μεταφρασμένο κείμενο αντίστοιχα ο ιστορικός αναφέρει ότι οι συμφορές των πολέμων θα συνεχίζονται όσο παραμένει ίδια η ανθρώπινη φύση (συμφορές που γίνονται ... ανάλογα με τις περιστάσεις). Εδώ ο Θουκυδίδης συμπεραίνει ότι οι συμφορές των εμφυλίων με όποιες διαφοροποιήσεις κατά περίπτωση, σχετίζονται άμεσα με την ανθρώπινη φύση και όσο αυτή έχει χαρακτηριστικά όπως η πλεονεξία και η φιλοτιμία, νέοι πόλεμοι θα ξεσπούν στην ανθρωπότητα.

γ) Παράλληλα, αντίθετα με την περίοδο της ειρήνης ο ιστορικός διαπιστώνει ότι ο πόλεμος διδάσκει τη βία, εκτρέπει τους ανθρώπους σε αντίστοιχες πράξεις.

δ) Επιπλέον, αιτιολογεί αυτή τη ροπή του ανθρώπου και συγκεκριμένα τη συνδέει με τη στέρηση και τη μη εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών, που είναι καθημερινά φαινόμενα σε συνθήκες πολέμου. Αυτές με τη σειρά τους προκαλούν ένταση, συγκρούσεις και καταστάσεις που σχετίζονται και με τα αντικρουόμενα συμφέροντα των ανθρώπων. Τα πνεύματα ερεθίζονται και η κυριαρχία της βίας είναι το αποτέλεσμα (όταν έρθη ο πόλεμος ...σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεί).

ε) Όλα τα παραπάνω συνδέονται άρρηκτα με τη βασική επιδίωξη του ιστορικού να αφήσει στην ανθρωπότητα ένα έργο «κτῆμα ἐς αἰεί». Οι διαχρονικές διαπιστώσεις του δηλώνουν την προσήλωσή του στον στόχο αυτό. Τον απασχολεί όχι μόνο ο συγκεκριμένος εμφύλιος του 5^{ου} αιώνα, αλλά ο

πόλεμος, τα κίνητρα και οι συμπεριφορές του ανθρώπου κατά τη διάρκειά του, ευρύτερα και διαχρονικά.

(2 μονάδες για καθένα από τα σημεία που επισημαίνονται)

5. έώρων, ἀνηλοῦντο, ἀφικόμενος, δοκοῦντας, ξυνέβη
6. α. πεισθήσονται, εἷς, ἐφονεύσαμεν, ἐπενέγκω, γενοῦ
β. ἱερῶν, αἰτιῶν, νεῶν, πατέρων, παίδων
7. α. ἀφικόμενος: υποκείμενο (της μετοχής) ὁ Εὐρυμέδων
παρέμεινε: υποκείμενο (του ρήματος) ὁ Εὐρυμέδων
εἶναι: υποκείμενο (του απαρεμφάτου) ἡ επιθετική μετοχή τοῦς δοκοῦντας
ἐφόνευσεν: υποκείμενο (του ρήματος) Κερκυραῖοι

(μονάδες 4)

Ἡ μετοχή ἀφικόμενος εἶναι συνημμένη, γιατί το υποκείμενό της ἔχει και ἄλλη συντακτική λειτουργία στην πρόταση (υποκείμενο του ρήματος παρέμεινε)

(μονάδες 2)

β. ἰδίας ἔχθρας ἔνεκα : εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα ἀπέθανον

ὑπὸ τῶν λαβόντων : εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο ρήμα ἀπέθανον

ἐν τῷ τοιούτῳ : εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο γίγνεσθαι

ἀπὸ τῶν ἱερῶν : εμπρόθετος προσδιορισμός της απομάκρυνσης ἀπὸ τόπο στο ρήμα ἀπεσπῶντο

πρὸς αὐτοῖς : εμπρόθετος προσδιορισμός τόπου (πλησίον) στο ἐκτείνοντο

(2 μονάδες για καθέναν ἀπὸ το δυο προσδιορισμούς που πρέπει να επιλεγούν)

8. 1-Σ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Λ, 5-Σ